

25 éves az informatikus könyvtáros képzés a Debreceni Egyetemen

Az egyre növekvő társadalmi és szakmai igényekre válaszul a hazai egyetemek közül a budapesti ELTE után másodikként a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem indította el 1989-ben a könyvtáros, majd informatikus könyvtáros képzést -- a kezdeti dilemmák után, jó döntéssel a Természettudományi Karon, előre látva a szakterület informatika irányában történő innovációját. Az új szakot a Matematikai Intézet fogadta be, a Komputergrafikai és Könyvtárinformatikai Tanszék keretében folyt az oktatás két főállású tanárral és külső óraadókkal, például az OSZK-ból, a Bessenyei György Tanárképző Főiskoláról, a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtárból. Az induló szak minden szükséges segítséget megkapott az egyetem, a kar, az intézet vezetésétől. A képzés tartalmában a kezdetben egymás mellett szereplő könyvtári és informatikai stúdiumok könyvtárinformatikaivá alakultak, a könyvtárakban alkalmazott informatikai ismeretek kimunkálásával. Az Informatikai Kar megalakulása óta a szakterület a Könyvtárinformatikai Tanszék feladata.

A Művelődésügyi Minisztérium mellett működő Könyvtárosképzési és Továbbképzési Szakbizottság tagjaként részese voltam az induló tanterv kidolgozásának, majd módosításainak, később a szakirányok tematikái, óratervei kimunkálásának. Az első években óraadóként, majd 1993-tól főállású adjunktusként húsz éven át több alapozó tárgy oktatását láttam el nappali és levelező tagozatokon, így lehetőségem volt végigkísérni a képzés eddigi teljes intervallumát: alakulását, eredményeit.

A képzés 25 éves évfordulója alkalmából 2014. november 14-én a Debreceni Egyetem Informatika Kara Könyvtárinformatika Tanszéke konferenciát és kerekasztal beszélgetést rendezett nagy érdeklődés mellett. A konferencia levezető elnöke Gilányi Attila mb. tanszékvezető elsőként a Kar dékánját, Mihálydeák Tamást kérte fel köszöntője megtartására, majd őt követte a Debreceni Egyetem vezetése képviselőjében Bartha Elek rektorhelyettes köszöntője. Virágos Márta, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtára (DEENK) főigazgató-helyettese felszólalásában kiemelte, hogy a könyvtár a képzés teljes időszakában a hallgatók gyakorlólhelyeül is szolgált, sőt, sokan közülük itt találták meg munkahelyüket is.

Bényei Miklós címzetes egyetemi tanár személyes emlékeit idézte fel a képzés megindulásától napjainkig eltelt időszakról, a képzés történetét is áttekintve. Ezt követően a

szakon végzett hallgatók előadásait hallgathatták meg a résztvevők. Karácsony Gyöngyi a DEENK főigazgatója *Emberi erőforrás fejlesztés és tudásmenedzsment a könyvtárban* címmel foglalmazta meg a könyvtár legaktuálisabb feladatait. Burmeister Erzsébet, a Miskolci Egyetemi Könyvtár, Levéltár, Múzeum főigazgatója *ELDORÁDÓ és MATARKA* címmel beszélt az új könyvtárinformatikai fejlesztésekről, majd Baranya Péter a Piarista Központi Könyvtár vezetője adott széles körű áttekintést az egyházi könyvtárak adatbázis-fejlesztéseiről.

A volt hallgatók előadásait színesítették visszaemlékezéseikkel, egykori egyetemi élményeikkel, utólag is megerősítve a képzés magas színvonalát.

A könyvtáros életpályamodellről folytatott kerekasztal beszélgetés moderátora Eszenyiné Borbély Mária volt, aki szintén a Debreceni Egyetemen kapott diplomát, jelenleg a tanszék adjunktusa, egyben az MKE elnökségének tagja. A szakmai beszélgetés során egyetértés született többek között abban, hogy a könyvtáros képzés jelenleg meglévő minden szintjére szükség lesz a jövőben is, a szakmai generációváltás szakemberigénye szükségessé teszi a felvételi követelmények szigorú átgondolását, és a szakkönyvtárakban dolgozó szakemberek számára megoldást kell találni a könyvtárosi egyetemi továbbképzési szakok indítására. E gondolatokat a képzőhelyek képviselői és a különböző könyvtártípusok vezetői foglalmazták meg, észrevételeikkel segítve a 2014. november 26-án a Könyvtáros Életpálya Munkabizottság által megrendezett tanácskozás munkáját.

A képzés 25 évét áttekintve megállapítható, hogy a folyamatosan megújuló tantervek megfelelően követték, esetenként megelőzték a szakma elvárásait, új irányait; a negyed század alatt az egyetem több mint ötszáz magasan képzett szakembert adott a hazai könyvtáraknak. Többek között nemzeti könyvtáraink főigazgatóit, számos szak- és közkönyvtár felső- és középszintű vezetőit, iskolai könyvtárak vezetőit, akik a szakma megújításában is fontos szerepet vállaltak, illetve vállalnak.

A képzés felfutása a 1990-es évek második felére, a 2000-es évekre tehető, ekkor alapoztuk meg a színvonalas oktatás feltételeit, például a dokumentumok tartalmi és formai feltárása gyakorlására különböző témájú, műfajú, formai jegyekkel rendelkező példakönyvtárat állítottunk össze és fejlesztettünk; egyetemi jegyzetekkel és szöveggyűjteményekkel segítettük a hallgatók felkészülését. Évről évre felmérést végeztem az I. évfolyamos hallgatók körében, hogy képet kapjunk arról, milyen ismeretekkel rendelkeznek választott szakjukról. Sok esetben a kérdéseket sem értették, számukra addig jórészt csak kölcsönzés és a helyben olvasás jelentette a könyvtárat; a közoktatásban bevezetett könyv- és könyvtárhasználati ismeretek elkerülték őket. Így az oktatást az elmaradt ismeretek pótlásával kellett kezdeni. Az elméleti oktatás élővé tételére az egyetemen szokatlan, a hallgatók körében igen népszerűvé vált módszereket alkalmaztam. Például az olvasáspedagógia stúdium keretében többek között a hallgatók könyvtáros pályaképeket készítettek az általuk példaképként tisztelt könyvtárosokról, és arról, hogy ők mit várnak a következő könyvtáros generációtól. A pályaképeket bemutatva, elemezve a hallgatók érzelmileg is közelebb kerültek választott szakterületükhöz. Szituációs játékok formájában ismerkedtek a szolgáltatók és felhasználók kapcsolatrendszerével, maguk ítélték el a helytelen viselkedést és találhattak rá a mintakövetőkre. Az ilyen típusú foglalkozások a hallgatókat is közelebb hozták egymáshoz, jó alkalmat teremtve egymás megismeréséhez, barátságok születésére és elmélyülésére, amelyek a diploma megszerzése után is tovább

élnék. A jó tanár-diák, diák-diák kapcsolatok egyik fokmérője a hallgatók által rendezett jó hangulatú és emlékezetes szakestek voltak.

Az elkötelezett tanári munka eredményeként a szakórákon kívül is lehetőség nyílt a hallgatók számára a szakmával való szélesebb körű ismerkedésre, elősegítve a könyvtáros hivatás kialakulását. Példaként említem a könyvtárszakmai utakat, a könyvtáros vándorgyűléseken, illetve az MKE szekciói rendezvényein való részvételt, a Kovács Máté Körben való tevékenységet – ezt kiterjesztettük más szakos érdeklődő hallgatók számára is; de említhetem a tíznapos nyári olvasótáborok szervezését, tematikájuk kidolgozását és megvalósítását is. Egyre több hallgató vett részt a tudományos diákköri munkában, megszorodtak az OTDK-n elért sikerek, bekapcsolódtak az egyetem tehetséggondozó programjába, szakmai konferenciák szervezésébe, ahol előadóként is részt vettek, és pályadíjakat nyertek a Kovács Máté Alapítvány által meghirdetett pályázatokon. Ennek a munkának is köszönhetően esetenként a tanszék oktatói létszámának fejlesztésekor itt végzett kiváló hallgatóink lehettek kollégáink.

A szakterületre való rálátást jól segítették a szakfelügyelői munkám során szerzett tapasztalataim, s az ezekben az években eleven külkapcsolataim is. E körbe tartoztak európai tanulmányútjaim mellett a kassai Faculty of Science Safarik, a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem, az amszterdami városi könyvtár, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület

Megtiszteltetés számomra, hogy a szak indításában, fénykora alakításában részt vehettem. Kívánom, hogy a jelenlegi nehéz helyzeten túljutva újabb nagy sikerek szülessenek, s a debreceni képzés is járuljon hozzá a nemzeti könyvtárkultúra megtartásához és szintemeléséhez.

Suppné Tarnay Györgyi
